

משנת דבר

אין להכריע בשום פנים ואופן על פי הכתוב כאן הלכה למעשה

תשובה ל"מעשה רב"

בתשובה לשאלה, במי טענה והדליק נר אחד פחות ממה שהי' צריך להדליק באותו היום וכבר עדין איש ששה מוזנ מעשיך יאמר, שיש לטובש בדיקולק.
נראה לצדד ברך אפטר, שאיל"פ שתיקן איוב בל מנין שבוך קיים מצוות, ומ"מ אם מדליק את נר המהדרין, גם עתה יש בזה מעלה, וכאשר יתבאר בעוה"י.

דהנה חלוק דין מהדרין דחנכה מדין הידור מצוה הרגיל, דבפירושה תיבת הירור, יש ב' משמעותות, א' להדר המצוה עצמה, שזה חלכללה הוא, ואוהה, התנאה לפני מנין במצות, ב' להדר אחר המצוה, שעניינו לחבב מצות ע"י חיזור אחרי המצוה.

לכל אחד ואחד מנין הבינה', נראה שהיחידור בזה הוא בצעם תוספת האורה שיש נרות רבים ונקט מהדר אחר המצוה, שמבטב את היר"ט דחנכה, כמו שהודרך להדליק ולתפוס שמחה שבנהדרין ל"ב ב'.

ועי' בשיל"ת אר"ח סי' תרע"א סק"א בשם חברי יוסף, ד"מי שלא היה לו שמן רק לנר אחד ובידך וליה, ותיקף נדמו לו בשמן השייכים להיחידור בילה ההוא, כתב להר"א מחזיקי אמונה' נוחם, דלא יבדך פעם אחרת על נרות הנוספים', משמע מדבר' לא יבדך, אבל להדליק על ענינו.

וה"ל הדסברא בזה, שיש ענין מצד החיובי מצוה של חנוכה, להרבות בנרות ולתפוס שמחה, וכמשי"ת, והסברא נותנת דע"י מתפרסם יותר, וממילא י"ל דהגם לפני כתיב' מצד עצם חובת ההדלקה בכל כלהם חנוכה, מ"מ יש כאן ענין מצד שמחת היר"ט, והו גם טעם נכון להענין להדליק אם כנתה כמ"ש בס"י תרע"א ס"ב.

והנה מב"ב סי' תרע"א סק"ה כתב, "ואם יש לו ב' נרות אעפ"י לא ידליק רק בשלל ב' ובל"י ב' לא ידליק שתי"פ רק אחת", וכ"כ בבית הלוי ע"ת, ובשר"ת כת"ס אר"ח סי' פ"ג, שהי,

ואולם בס' בני עזרי (למרו הגרא"מ שך זצ"ל) על הרמב"ם הל' חנוכה, כתב דו"ל, "וגם כלכל אינו דומה היחידור מה שנאמר בנר חנוכה אלא היחידור מה שנאמר במילה, והם שני דינים מיוחדים, שאכן בנר חנוכה אין זה היחידור מה שנאמר בסוכה כלא שם החיבור הוא רק באחד, ומאחר שהם החיבור והיר' גשם בן ענין, במילה, היחידור הוא בקיום מצות מילה, מדין זה אלו אוהוה, וע"כ אין ברבה על היחידור, משא"כ בנר חנוכה היחידור הוא שיעדי יותר, וזה"ל על מצוות הדלקת נר חנוכה, הוא שחייבוו היר' רק באחד, ומאחר שהם החיבור והיר' גשם בן ענין, שמדליק נרות חנוכה יותר, ואין זה היחידור בנר האחד שהוא היחידור להדליק, אלא היא היא מצוה נפרדת, וע"כ יש לבדך גם על המהדרין".
אשר לפי"י מטיק מ"ז זצ"ל, וע"ל דו"ר, דנראה ברור מה שהעיד ביום שלישי ואין לו שרשלת נרות, דמ"מ מדליק שני נרות, ולא אמרנו שהיחידור הוא בשלם רק בשלשה, וע"כ אם אין לו שלשה שני בנר אחד עיקר החיוב, דזה אינו, דודאי יש היחידור אף בשניים ביום שלישי ר"כ, ואם אין יכול לעשות היחידור כבולו, שבביל זאת לא יעשה כלל, ולא גרעי יום שלישי משה חשני, והוא פשוט ברבור, ואינו צריך לפי"י.

ותמונה' בזה על מה שכתב בספר ביה תלוי הלכות חנוכה, לדבר פשוט, שאם אין לו שלל שלישי רק שתי נרות, שמדליק אחד, עיקר החיוב, דמאי היחיד איכא בביל בשלש נרות, ואנכי לא ידעתי מה ראה על ככה לחדש בזה, ופשוט שאינו כו"ג, וחיזקנו מהז המהדרין עד בכל תוספת נר, ולא קשר לארחי"ם.

ונראה מזה לרונ גם לנדיש"ת, ועל"כ שבכתה להדר להדליק, ל"פ לעיקרו מצד היחידור ותוספת אחר הנוספים, ונתני שיש ענין שידלק את הנר הנוסף גם אם מצד נרן הדיוב העיקרה.

וענין חובט מנין כת"ס אר"ח סי' פ"ג, שמעמט מפורש דבריו, דבנידו"ד ישוב להדליק הנר שטעה במה שלא הדליק, ע"ש.

תשובה ל"לחכימא ברמיזא"

בתשובה לשאלה מהיו האדם גדול שיש צורך ליהנות ובדיה עם מ"ש וראש היום

- ידוע על שמוסר"ם מפי השמועה בשם מרו הגר"ח מברסקי זצ"ל, במי שיש לו ב' אתרונים, אחד כשר וראי, אן אוני מהדר ל"כ, ושניו הוא אדוק, אן ספק פסול, דקודם טיול את הספק פסול, וראשית את הוראי כשר, שאם קודם את הוראי כשר, כבר יצא ד"ר ואין כל עניני שייקח אר"ח את המהדר יותר.
- וע"י שבת פ"ג א' "היא מאן דומבליי שבתאי, יהי רבב חזון, אורג"ב חזון במצות", פרש"י "מקור אחר מצוות, שכן נרדך ליש לחור אחר חקת שבת" [דוק בהרדב"ב בלע המימרא, קיי"ץ בפנינין ס' ג' דנא"ף שבת פ"ג א', וע"י ברש"י ר"ח מכתף]. ועי' בברכות י"ג א' ותיקין היו גומרוו חקת עם הגזן החמ"ש, פרש"י, "ותיקין אנשים ענוים ומחבבין מצות" [דוקק שם דקאמר 'שאייל בשלמא דרב ברונא אתה במעמל כל החבורה, דאדם גדול הוא, ושמת במצות', והוינו משום חסידא נאולה לתיקין, ותיקין, וכמ"ש טו"ל הוא, ושמת מצות', והוינו משום חסידא נאולה א' אמנס לשון הר"ם, משמע שהוא הידור מצוה הרגיל, ועמס"ב אתה בשר"ת משנה שכיר א"ח ב' קצ"ח, ובתשובה אהר"ם מכתב' "נור הותרה" גליון י"ט.
- ע"ל מובא משיל"ת בברכות ארמים ח"ד סי' ק"פ, שצ"א תיעץ לפני מרו הגרא"מ ש זצ"ל, ב' אופנים יבוסת מהדרין דחנכה, את מצד איש הימים, או מצד רביבו האור, ושלדעת מרו זצ"ל (כמבאר בלע"ל) ענינו רביב האור. ומרן זצ"ל הסיכס ל. בספרו ז'.
- ועי' מ"א רס"י תרע"ו בשם הג"י, וע"ע שפ"א עמ"ס שבת כ"א ב'.
- ועל השתקפם אן כן הדליק שתיים, לרות המ"ב דקיימ'ה, אם יש עיניו סיבה נר אחד, ולכתי' תחתיו אם זה שדוקיקם ב' נרות המ"ב והמהדרין משום בלבול הימים, ויש לרונ מצד שבכנתה אין זקוק לה, לא מצינו חילוק בין אם כמו כל הניתן, או אין זקוק לה, ולכא"ן אם חלקם, כבר אין כאן מהדרין, ואעפ"כ מעיקר הדין נבחה אין ארז קהל לה, וא"כ לא יתא' כחכב וכחכב מנהרות' [ואמנס בסברא יש לחקק, ואימ"ל נ"מ ראה פשוט, דגם אם נזקקו אותו לכבב אתה צד חמה, היא זה הלכה, ושדליק יש ועמס"ב להקל בהגה"ר ד' בשם ר"ת האלק' לן שלמה.
- ע"ל במקור חיים (לבעל חות איור) סי' תרל"ב, שכתב וז"ל, "להדליק פחות ממה שהי' לו להדליק, ידליק עוד החסרים, וי"ל [ששמב] אחרות חיים, ומי"ל [להקבש] ונראה י"ל, ודוקק ענין מצד הראשונים והימים, משמע מזה שאיל"כ בטל ענין מהדרין.
- ע"ע ש"ב"ת 'האלק' לן שלמה' סי' ש"פ, "אם הדליק ב' נרות אם יצא או לא, תיבול, ל"ל דיצא להדליק על מנין ארז מנין ביה"ב, כמ"ש הרמ"א בס' רס"ג, שדבריו להדליק נר מנין המהדרין, והבדל שיש פחות מל"ב.
- ע"ל שינוה הלכות סי' תרל"א ס' ש, שהוכיז ברך האבי עזרי, וראה מש"כ מ"מ זי"ל במכתבינו ומאמרם ח"י אגרת תרל"ח, "ואולי היא מעשה ח"י ל ידי בא, הייתי מורה כן, ומתפלל אנכי על המ"ב ועוד אתרונים שכתבו להפני' - ועל"ש אגרת תר"ט.
- וראה מש"כ ע"ד האבי עזרי במשנה הלכות ח"י סי' פ"ד, ובשר"ת קנין תורה ח"ו סי' י' ובאו דבורה ח"ח סי' ח"א, ובמשנה מ"ב אר"ח, וברבנות באר"ם א"ש תל"ו, ובמקשי תורה ש"כ ב' עמ' ת"ח, וארובת דברים ב"ב בעל 'מצוה נר איש וביתו' (המגרא"מ שלינגר אר"ח סי' ת"א), והכנסת גדולי ישראל זצ"ל, כמב' אג"מ מנחת יצחק (ועדו) י"ב א' הגה"ה ר"י.
- ע"ל אב"ר ז' אב"ר ז' החיים (להגר"ד באב"ד זצ"ל, ש"ב על בעל' מנחת סניור', וזכה לעמוד מנין במכותינו), הגדמ"ח עמ' ז', מיתרין הרמב"א שישת תשובה אר"כ, משמע להדיא שאם בשעת המניו' היא גדול, בחכמה אין שנתן מעות, אין ללול בו, ודלא כדעת הח"ס.
- ועי' באורך בשיר"ת ח"ח' החושות ס"ו, ושם בהגהת המ"ל מעתיק דברי הגרמ"ל בן זצ"ל, שמענין לדברי החשב"ץ ז"ל סי' ה"ח, דהכ"ג בבית שני כולם

בירושלמי פ"ג בכוריום, דר' מנא ביזה את מי שתמנה על הציבור ע"י כסף.
המדובר הוא ביהושע בן גמלא, כדאי' ביומא ז"ח א', וביבמות ס"א א', דאמר רב אסי, תרקבא דדינרי עיילא ל"י מרתא בת ביתוס לצינא המלך עד דמוקי ל' וי"ג על דאוקימ'ן' להושע בן גמלא בבתי רברב".
ויבמות שם איתא, "אמר רב יוסף קטיף קחוינא הכא", פרש"י "קשר של רשעים אן רואה כאן, שלמה ר' ראו לך, אלא שנתן ממון ומינהו"ל".
והדבר פלא, שהרי ביומא ל"ז א', נתן, "ולפלי היתה שם, ובה שני גזרות, של אשכנזי וער' וישאון בן גמלא על זה, והיו מזכירים אותם לשבח", פרש"י "להושע בן גמלא שנמתנה בכהונתו גדולה".
וימו"כ כ"ב ב"א א', "דא"ר יהודה אמר רב, ברום זכור אותו האיש לטוב"ו ויהושע בן גמלא ש"ו, שאלמלא הוא ושנתכן תורה מישאל... עד שבא יהושע בן גמלא ותיקון שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר...".

וכבר עמדו ע"ז בותוס' שם, וכתבו "וצדיק גמור ה"י, כדאשכחן הכא, והא דקאמר הקם קטר יאק חוינא הכא, שלם יהיו אחרים חשובים ממנ"י, ונראה ביאור דברי הותוס', שהחשרון ה' לא כלפי יהושע בן גמלא, אלא שעצם הדבר שלא נהגו אחרים, וגם לא ה' באפשר שימתנו, משום שמלכי ישראל שהיו אז לא תנחו, וזהו ה"י מצב של קשר רשעים"י.

ובמאת כבר קודם לכן מצינו לכא"ו שנכלל עם הכהנים של בית שני, שלא היו צדיקים, כמ"ש ביומא ז" א', "יראת ה' תוסיק ימים ה' מקדש ראשון וכו' ושנות רשעים קצרתנה זה מקדש שני שעמד ד' מאות שנים ועשרים שנה ראו, ושנות שנה שישמש ששן העדק, ושומנים שישמש יוחנן כה"ג וכו', מאן ואילך צא וחשבו, של אחד ואחד הוציא שנתו", שר"י ב' גמלא לא נזכר שם, וביורה שבגינסת העין יעקב, וכו"ה בב"ח שם, איתא דא"ר יוחנן בן חורתא, וכ"כ למי, לפי שהיו לוקחין אותה בדמים, דא"ר אסי תרקבא דדינרי עיילא ל"י מרתא בת ביתוס וכו', הרי מפורש שמנאוהו ח"ו עם הרשעים"י.

אכן במהרש"א (יומא ז"ח א') כתב דו"ל, בפ' א' דא"ר יחפור משמע שהי' לו מעלות החכמה, שהוא תוסף להושיב מלמדים בכל עיר ועיר, מ"מ מייחי מיני' שהי' ררכס בבית שני למנות בה"ג ע"י ממון, ואפשר שמונו גם אחרים ככ"ג ע"י ממון, שלא הי' להם חכמה', משמע דיושע בן גמלא הי' ראוי לכהונה"י.

ועדין צ"ע אלמ' א"ז זכור דוקא יהושע בן גמלא, והוא נתמנה כדון, לפי שמעומת דברי מהרש"א, שהוא הי' גדול בחכמה, אף שמשמע שבכל ענין הי' צריך ליתן ממון.

ואפשר דמנ"י, שבזמנם של מלכי חשמונאי, לא א"ל אפשר שיחכם המלך, אלא ע"י שתולם אמרו, ו"ל הכס של טיטפ, ולהושע בן גמלא שיחכם ורואי לכהונה הי', ולא שזה הי' דבר מפורסם, יען באו ע"י אשתו מרתא, שהיתה עשירה של ירושלים.

וגם ל"ל דמדוקדק בן, ממה שאשתו שלמה לינאי, דמפני מה ציינו שאשתו ישעתה, קן א"ר ה' על דעתו של בעלה [וגם לשון 'יעיילא ל"י משמע קצת דבציניא א"ר, דלא אמור 'שלמה' או 'נתנה', רק הכוונה בסבסתר שלמה ל, דזומיא ד'איעילא ל"י שרגא דהבא' עיבדא דימאם של' והמין בשבת ל"א ב'], והא בשבת ל"ד ב' נקבוי לודות ש'פרתו של ר"א בן עזרי' היתה יוצאב ברצועה שבין קרני' שלא ברצון חכמי'ם' איל"פ שרק של שכנתו היתה, ומשום דלא מיהא בה.

ולפי"י ל"ל דכל האיטור, רק אלא ענישה שהתדלותו, וזוא אפשר דגם חכם הוא אסור"י, משא"כ אם בלתי ידעיתו, או לאל רבנא, וזה איבר, רק עכ"פ מאן א"ר דבמי בית שני היו צריכים לזה, ומפני שתפרסם זה הדבר לאחר מיכן, שהיו אוזורים והחכמה סבספה של מר"ל הועילה להעמיד את ר"י בן גמלא לכה"ג, לכן נקטו בעל ה"ע שאל' שם ז' וזל.

ובס' ל"ל יוסף (מהגר"ר חנוך עזרי' זצ"ל, בעל עץ יוסף וענף יוסף על המדרש"י) בת"א לוימא, כתב, "עוד י"ל דודאי יהושע בן גמלא הי' החכם שבכולם, וה"י ירא א"ל ימנו ואשר שאינו הנוג, לכן שלל למרתא לשד שימנו אותו.

א"כ שפיר מוכח מזה, שהיו בבית שני כהנים גדולים שאינם מהוגנים עפ"י א"ל תורה, דא"כ למה צריך לשדד שימנו אותו, הא בלא"ה הי' מונין אותו, שהי' הגמון שבכולם".
והדמז: מי שמורה חשמונאים נהג שררה שלא כדון, דבקידושו ס"ו א', "מעשה בינאי המלך שררה כותלית שבנבדר, וכיבש שם ששים כריכס, וכוחרתו הי' שמה שמחה גדולה, וקאי אלל חכמי ישראל... הי' שם זקן אחד, ויהודה בן גדיד' שמו, ויאמר יהודה בן גדיד' לניאי אמרתי, ניאי המלך, רב כל כתר מלכות הנח כתר כהונה לזרע' של אחרין"י, ליהו אוזורים, ונא נבשית משרתים, פרש"י "שהיו

הפרושים אומרים עליו אמו נבשית במודיעים, כך של בית חשמונאי הי', ושבוי' פסולה לכהונה, ונשאה אבינו ונמצא חל"ל. והגם שמלכותו גם הי' שלא כדון, הם רצו לשכנעו במה שיכלו.

תשובה ל"מנין חידות"

בתשובה לשאלה, היכן מצינו שנוהגים להדיא דלא כמ"ש בברכות ס' א' ד"אין מזכירין מעשה ניסים", שעניינו דאין מבקשים על עשיית נס שלא טבעי.

כתב הרמ"א בס"י קפ"ז ס"ד, "ואומרים על הניסים בחנוכה ובפורים קודם ועל הכל וכו', וה"ל אמרו אין מחזירין אותו, וע"ל סי' תרפ"ב, ומ"מ יוכל לאמרו בנרן שאר הרחמן, ויכל הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה בימים ההם וכו', וכן נהוג", וכבר הרמ"א משנתו בסיומן תרפ"ב ס"א לענין חנוכה [רק שלא כתב שם תיבות 'והכי נהוג'י].

ובס' המבקר אר"ח (להגרא"ח שפירא זצ"ל, דמ"א מנחת אלוהו', סי' תרפ"ב, בשם הבכור אר"ח שבת כ"א ב', שכתב להקשות, דהא ק"ל אין מזכירין, היינו וע"י התפלל על מעשה ניסים, ע"ש.

ועי' בשיל"ת סי' קס"ג, מש"כ בשם הבכור שור לחלק בין תפלת יחיד לתפלת רבים, ומוסיקף שיש חלק בין מלמחת חשמונאי, שהוא הי' הסג יוצא מגדר טבע ועל התפק זכר לנקבה ארבעה עשר, ורק לנס הירא בדרך טבע העולם אין להתפלל, ע"ש שמסיים דאין ירא' ומעבדא דאין ירא' דהוי מדרב', וע"ד ותגרו אמרו יוקם, ע"ש".
כן יעזרנו הש"ת ויראנו נסים ונפולות בישותנו שבוט ד"ן ע"ב ב"א.

תשובה ל"מענינא דסדרא"

בתשובה לשאלה, היכן מוכח בפרשתינו, שלמרות שע"ד הכלל אין עונשין בדיני שמים בפחות מכן כ' שנה, עממים שיש יוצא מן הכלל ועונשין גם לפחות מכן כ'.

הנה לכא' יש לרונ בזה ב' פנים בפרשתינו.

א' עלתע על רבונק, שמתו בידי שמים (ל"ח ז', ה'), איל"פ שהיו אז כלל היתור בני ז' או ח' שנים"י.

וכבר עמדו בזה רבים מברוכני הראשונים ז"ל ומבעלי התוספות"י, וכתבו ליש, "דבריו שלענין דין שמים חל לפי החמות של אדם, דכל שתמכותו כשל בן כ', הרי יאמר וכו', ואין יעקב שיש פנים, ותבוספות השלם ע"ל הוסיפו בזה, דהלא כל ענין קבר' היינו 'שקת חכמה', כדאי' בקדושתו (ל"ב א'), ז"כ כל שקת חכמה, הוא כוקן לענין דני שמים עכ"פ".

והוסיפו דהיא לדבר, שכן מצינו שבמאל הרמתי, כדאייתא בברכות ה' (ב' שהיה דעתו של עלי להנישו, איל"פ שהיה רק כבן שנתיים, משום שהורה הבה בפני"י, ז"ל אמרה לו חנה' היא הגרע הלא התחלת"י.

וא"כ ו"ל גבי עיר וכו', שודאי הי' כ"כ בנונים"י, וגם שהיו ארייים להוליד"י.

לפיכך היו ארייים גם לעונש בדי שמים אף שהם קטנים.

וע"י תבוספות השלם ע"ת דוד פנים לישב"י, דבמאת עממים שעונשין דיני שמים גם פחות מכן כ', והוא באם נראה לשמים שכ' יחטא בעיתו, הרי הוא נידון בידי שמים על ער'ו, והוא טובה שבשלם כדון ימות ואלו חייב, וא"כ הי' גבי עיר ואונק, אם היו מארזיני ע"ת שמים ע"ל, וא"ל היו ערובים חטאם זה"י.

ובהו כתבו לכא' גם דאי דנענטש הקטנים בודר המבול, איל"פ שבמנו גם בני יומן, שרואי אין מבית דעת כלל, וע"כ משום דהוא הקב"ה שיחטאו כבן דורם לשלטיגלו.

ועי' איתא שם בבבלי התוספות ליש, דיחנן דדוקא ריבין אין ינעטיש בגויה' גדולה, אא"כ הם בני כ', ולענין זה סיג ברוב אף שהמיעוט פחות מבני כ"ב, אבל בייחז גם בפחות מכן ב"ב ענטש, ו"ל בער ואונן שהיו יחיה' עמ"ס, אבל אם מיהו כ"ב, בעלני תמר, ד"ל שכתקלה הוריה לעצמו עדיין הויה קטנה"י, ואעפ"כ דן אותה יהודה לשריפה, וע"כ משום דכבר חשובה גדולה גם דיניו אדם, מצד חכמתה"י.

כח ועון נגד הפרוצים גדר עולם בענין זה, והזכיר שם דברי הגמ' בס' ברכות ל"ה ע"א, א"ר יצחק אין עממיון פרנס על הציבור אא"כ ומלכוין צביבו...".
ובשר"ת אר"ח סי' קל"ג "ומחוקי המלך למנות שררה ומשלים למי שירצה, ורואי' מעזרא והנח"ל בן הכל"י מושלשים עפ"י כורש מלך פרס, וכו' נסאז מלכי ישראל בבית שני... וכו' הרשב"י בשתבוב ס' ז' ע"א, והרשב"א בתשובה סי' תרל"ו, דקשרת מן מלכ' חמתי, וה"ו ממלל דנין דמלכותא.

ומיהו כתבו שצריך להיות ארז כלך, והוא מרצון ההקדמות... אבל מי שנמתנה ליש מרצון הקהלה, תעיד לית את דון, אם הוא אהור, וכל שדרשו ז"ל במסכת יומא ריאת ה' תוסיק ימים, אלו כהני בית ראשון, ושנות רשעים תקפורתו, אלו כהני בית שני רכו'.
ושנתמנו עפ"י מלך, וכו' גרמו תניתן ממון הרבה, וכמ"ש, מרתא בת יפרישו שם, שיש משום ע"י מלך, וכו' גרמו תניתן ממון הרבה, וכמ"ש, מרתא בת יפרישו ע"י מלך, וכו' גרמו תניתן ממון הרבה, וכמ"ש, מרתא בת המלך, וקבילוהו הקהל עירא ע"י מלך, והוא המה ומימיו"י".
ואולי לו לא הי' שייך במום שהיו מחזקונים ברובם לשם שמים, משא"כ אם כוננת המנינו והממנסים משום עניני קורבה, כגון שפחה, או שהוה בדעה עמו וכו"ב, שאינו עובד טובת הציבור, ומבואר בסמ"ע ח"מ סי' ח' סק"ג, ובכלל אסור" המעמיד ד"ל על הציבור שאינו מיינהו ליהושע בן גמלא ל"כ וכו', אבל אם מיהו המלך, וקבילוהו הקהל עירא ע"י מלך, הכנת הואה ממנו ומימיו"י".
ואולי לו לא הי' שייך במום שהיו מחזקונים ברובם לשם שמים, משא"כ אם כוננת המנינו והממנסים משום עניני קורבה, כגון שפחה, או שהוה בדעה עמו וכו"ב, שאינו עובד טובת הציבור, ומבואר בסמ"ע ח"מ סי' ח' סק"ג, ובכלל אסור" המעמיד ד"ל על הציבור שאינו גורו"ן הוא 'מי שיש כח בידי למנות דיין, ולא יכיר פני אדם אינא, וא"כ פלוני נאן אושטבני דין, ולא איש פלוני גבור הוא אושטבני דין, ולא איש פלוני קרובי אושטבני דין... ומנצא סמיחית את הזכאי ומכה את החייב, אבל מנין שהוא רשע, אלא מנין שאינו רשע, כלך נאמר לא תכירו פנים במשפט...".
ועי' כלי יקר דברים סוף פס"ו, ומהרש"א סנהדרין ז' ב'.

רק הוא בכל מיניו, כמבואר בדברי הרמ"א ה"ל (וכ"ל להדיא ברמ"א ח"מ סוס"י ל"ז, וכו' בקצות"א ח"י ל"ו בשם הראב"ה לענין לא דקדלת דין, דה"ה למנונה על הקהל, דהא 'תשובות והנהגות' ח"ג סי' תל"א אות ו', וכתב על כך, "מיהו פשוט דהיינו דוקא המנינים הנכלה ע"י ח"מ פני מעלתם ויבשת, ולא בהדיעות הקופצנים בראש"י.

וע"ע בספר ע"ז סי' ד"ו דייני התמננם שבביל סוף ת"ח חפני, אסור לעמוד לפניו, ולא עוד אלא שמצוה להקל וללול בו", ועל"ש בפ"ת באריות, ובת"ר'ד מעתיק תש"ת חלק"י ע"ד יתן אחת שתבחרים לקבל עליהם רב (ל"ו דין), ואחרי איהו ימים נשמע קול, כי ריהבת שבחבורים קיבלו שוחד מקורביו הרב...".
והשיב, בראי' אם ימצאו ב' עדים ששרים, שמים אכנס שהקהל, ולא מקורביו, ולא מלך מקורבו (ע"י ב"ב מ"א), שיעידו שקיבלו שוחד, א"כ פשוט הדקבלה החייב עלי' אותו מקורבו בטלה מעיקרא, ששהי' היו צריכים לחות דעתם ולשים שמים כמ"ש רס"י סק"ג בהגה"י, היינו בסמ"ע ד"ל צרכי ציבור שאינם יכולים להשעות עצמם, ש' להושיב כל ב"ב גנותנים מ"מ, ויקבלו עליהם שכל אחד יאמר דעתו לשם שמים, וילכו את הרוב".
וראה בפ"תבכתיבס ומאמרם' למרו הגרא"מ זצ"ל, אין גומת תקל"א, ואגרת תקס"ב.

ועיין בנובב"ק ח"מ סי' כ', וה"ל בפ"ת שם, וראה קרינא אגרותא א"ש וכתב, "אשר נבאית פסול גדול אם יש להם שכל תורת ב"ד מן מצד הנחכמים אולם מצד הברורים ואופני ביחיתם, ואכמ"ל... ובכל תורת ב"ד מן מצד הנחכמים הלזו יסודי ב"ת לתת הסתר על אילת היגיונות", וע"ע בשיל"ת אבני גזו יר"ד סי' תסה", וב' אגרות שפירין' אגרת ס"כ במעל' המנחת אלעזר".
ואפשר דהיא דתורה דבלא"ה לא יבואו להסבמה, והיא ריב מן תודת מטיד, כבר גם ח"כ היו קלקלה שודק, אף שלב"ב אב"א לא נשאר הענין כמותו, אלא מצד טעמים ארוכים (עי' שבת הל"ח ח"ה סי' ר"ב, ואבן שיראל להר"י משר זצ"ל, ח"ח סי' צ', מיהו עיינין בשיל"ת מהרש"ם ח"ט סי' קל"ו, ע"ע), ז"מ לכו גבי יחיד הדין עם החיוב, דמיהו ציבור דהוא אשר יש לחשוט טובא, דשמאל לרעימי כוננת,

ג. ענין יוסף, שנידון בידי שמים, שנעשה על הוצאת הדיבה באחיו, אף שהיה בן י"ז שנה בלבד, ואמנם עיני המהירה היה נידון בה בדיני אדם^[32]. שדוהו האחים למורכו, שהיווה גדול מ"ג, אבל כמה פרפקמאי ידעו עליו ואי"כ מחמת הדיבה, היה יודי שמים, כגון מה שנמכר עמשה הרבה של ארץ, וכן לא מה שבאו לו מניעה, אשת טוטיס^[33].

אזכור האמור ידוע, דמצד הכחמה הוא נידון, ומצינו ביוסף דמפרש בו כי בן עקיבם הוא, ומתורגמ' בה כתיב"ג, ולכן שייך שיעשה בני שמים אף על פי שגששה בפתוח מן ב"ב^[35].

כמ"כ כי ילישב בני יוסף, כעיני שגא' בקרח ועדתו (ט"ז ל"ו) "הם ונשיהם וטפם", ודרשו בה (במ"ק ב"ב י"ד, תנאומא ג'), והובא ברש"י (שם) "בא ודא כמה שהתמלקת, שהיה יודי" כל מה שמה אין עונשין אלא עד שיביא ב' שערות, ובג"ד של מעלה עד כ' שנה, וכאן אבדו אף יונקי שדים".

ומבאר בה עיניו, שהתמלקת עונשיים בידי שמים אף יונקי שדים של חטא, ואי"כ כמ"כ גבי יוסף, שנתעורר מולוקת ע"י הוצאת הדיבה, ולא יכלו דבדו לשלמו, לכן שייך בהו דין שמים אף פחות מכן^[36].

ועל ענין זה בזה לעיל אחי יוסף, שנעושו מפני מכירתו, ומהם שלא היו עדיין בני כ' שנים, אך שלכאז לא נרמו מעונשם בידי שמים בפרשניו.

תשובה ל"מענינא דירתא"

תשובה לשאלה, היכי משכחתי ים שבסיים קריה'ת של העולה ראשון (כהן), יביהו הסי'ת ויגלולה, מלות שיצאו יד"ח בקריאה, נלמדב באופן שנמצא בו פסול.

המסובל והנכשל ר"ח טבת בחול, שמוציאים ב' ספרים, וקורין באחד ג' קריאים בשל ר"ח, ובשה קורא רביעי בשל הנוכה (אי"ח תרפ"ד ט"ג), וכתב הרמ"א (שם) שאם שגה והתחיל לקרות בס"ת הראשון בשל הנוכה, צריך להתחיל לקרות בה"ב ב' בשל ר"ח.

ובמ"ב סק"ז הביא דברי הס"ו (סק"ז), שכבח דהאי פסקא לאו דסתמא הוא, ואין צריך להפסיק, אלא קורא כהן בשל הנוכה ואי"כ קראו לקחת בשל ר"ח. ובהב"ש של הביא, אף שאיחא אחרונים ולוקים י"ז וה"ל פסקת ס"ת, בשל הנוכה, צריך לדעת דביים המאורונים כתיב"ג, דמכיון שהתחיל לקרות בס"ת בשל הנוכה, צריך הכהן לגמור כל הקריאה של אותו יום דחנוכה ס"ת ה"ה, ואי"כ יקראו שאר הג' קריאים בס"ת אחרת בשל ר"ח.

הרי דמשכח"ל שיצאו יד"ח בקריאה בעניניה של יום, כבר בעולה הראשון (כהנה), נשן כבר קראו עניני של יום דחנוכה, ויביהו ויגללו ס"ת, ונשאר לקרות רק בשל ר"ח בס"ת ה"ב^[37].

תשובה ל"כתב הידה"

מי אני: "אמנון [בן דוד]"

דמות הקשורה: רש"י ל"ז ג' "פסים". לשון כל מלת, כמו (אסתר א' ו'), כרפס ותכלת, וכמו (ש"ב י"ג ח'), תכונת הפסים, דחמר אמנון. ומדרש אמנון, שיש על צדוהו, שנמכר לפוטופר ולסוחרים ולישמעאלים ולמדינים".
שמות י"ח ח'.

בשנים שבתורה עסקתי – שבאותם שנתיים שלאחר ה'מעשה' שבהם אמנון עסק בתורה, ודברלו.

שאלת האר"ה **המעשה** עסק אמנון בתורה במשך שנתיים, וכדכתיב (ש"ב י"ג ב'), ויחיי' לשנתיים מיים ויהיו גוזלים... ובאותה עקודת גזירה שהיתה שנתיים לאחר ה'מעשה, נהרג אמנון ודברלו, וכל אותה תקופה עסק בתורה וכדאינא בירושלמי (סוטה פ"ג ה"ד, ט"ו ב'), הובא בתוס' סוטה כ' ב' ד"ה יש), "וכל אותו שתי שנים [של אמנון – פ"מ], היה עסוק בתורה".

נדחה העונש על שקלקלתי – שבאותם שנתיים שאמנון עסק בתורה, נדחה עונשו על שקלקל.

למחר 'מעשה אמנון ותמר' כתיב (ש"ב י"ג ב'), "ולא דבר אבשלום עם אמנון לעשות ידו טוב כי שגא' אמנון על דבר אשר ענה את תמר אחת", וכפי שכתבו המפרשים, "וישמר האיבה בלבד להקנס בו לעת מצוא...".

מצודת ומלבי"ם ש' – "אמנון עסק בלמוד התורה, והשתלשל הדבר שהורגו רק שנתיים לאחר למורת שאבשלום חיפש להורגו, והשתלשל הדבר שהורגו רק שנתיים לאחר

מכן, וזאת בזכות תורתו שלעמד באותם השנתיים ש'תלתה לו', ועל כך אמרו ח"ל במשניות סוטה פ"ג מ"ד, "יש זכות תולה לה שנה אחת ויש זכות תולה לה ב' שנים ויש זכות תולה לה ג' שנים", ודרשו ח"ל בירושלמי שם (ט"ו ב'), "יש זכות תולה לה שנים, שנים, שנים, והיו לשנתיים מיים... אמר רבי יוסי, נאמר...וכל אותו שתי שנים היה עסוק^[39] בתורה".

מחמת ביעור שמעתי – שמחמת שאמנון שמע לעצתו של יונגד בן שמקעה לעשות את עצמו חוקה, כי שומר תבוא אילו.

שלאחר שאמנון חשק במכר, ומרוב חשקו ודאגתו היה נראה כחולה, ש"בילה" היתה מחמתו בעל עיני, והיה קד בעיבורה, ובוקרו היו לו פנים רעים", ור"ק, בא אילו ויגד בו ששמעו ק"ו בן דודו ח"ל [שמעה אתו אדו], והיה "איש חכם מאוד", כמפרש בפסוק (ש"ב י"ג ג'), ודרשו ח"ל (סנהדרין כ"א א'), "אמר רבי יהודה אמר רב, הכתס"י לרשעה".

וכמועו יונגד את דברי אמנון, הציע עצה רעה לאמנון, כמפרש בפסוק (שם ח'), "ויאמר לו יהונדב שכני על משכבך והתהלך ובא איבך לראותך ואמרת אליו תבא נא וימך אחותי ויבשרו לחם עונתך לפני את הבריה למנת את ארצה האכלת מידה".

וכתב הרלב"ג א', "הנה [יונדב] שיאחר [לענין] לעשות מה שהיה קשה בעיניו עשייתו, אך נאשר ראה שהסכימה דעת יונגד, בה התיר לעצמו עשייתו".

ופיטשה דקרא, שיונגד נתן לו את העצה היאך לעשות את מה שרצה, אך המלבי"ם מבאר, ש"באמת לא עלה ל"ד יונגד שיעשה הגבלה אחרת, רק שם סביו דברי שמתוכנם יכיר המלך שהוא חושק בעמלו וחוהלו וחוהלו עזרה עד מות, ובזה ידע שיתננה לו לאשה אחר שמתורתו לו מן הדין... [אן] אמנון שלא הבין עצת יונגד, והיה בידתו לעשות רעה".

ובכלי יקר ב"ב, שעצתו של יונגד היתה על דרך שכאשר תבוא לפניו ויספר עמה, אולי בהי חסור תולעת תאותו, וכפי שמצאנו בחז"ל.

ואמנון אף שמע לבעל הרעה, ועל יד הגליח' להביא את תמר אל ביתו, ונכשל בה, כמפרש בפסוקים (שם שם ו' – ח').

ומה שאמנון היה צריך לעצתו של יונגד, במארים המפרשים בדברי הפסוק (שם שם ב') "כי בתולה היא", שהיתה "צנועה בבית ואינה יוצאת לחוץ... ונעלם ממנו מה היה אמת, יכול ליקח וישכב עמה...". לשון ח"ל (ובע"ל כתבו המפרשים. ומה אותה תכונתו ויבדקת של יונגד... ואך ודו המלך קיבל את דברי אמנון ושלח את תמר לביתו ואף חששש בעולמה, למרות הסברא שיש לחוש לאסון, שאם אכן דברבו"ם, שראו רוצה את תיבשלה, שומרנו במשל בביתה ושלחלו על ידי שליח, ביאר הבן יהויער, שזה מה שהפסוקים מאיריכם בדבר מה שתכין עבורו, שביקש שתכין 'לביבות', וכדביא ח"ל בסנהדרין שם, "אמר רבי יהודה אמר רב, שעשתה לו מיני טיגול", שהוא דבר הרקוב להחזקר, ואין סוד ולאילו קר, לכן חשב דו שאשך בקשתו תמימה, וזה היה הכחמה של יונגד.

וע"ע במלבי"ם ש"ב א"ה את כל הענין.

ועיין עוד במדרש שלכל טוב (שמות ז' ט"ו), שאיחא שם, "וכן ביהונגד בן שמעה אחי דוד, בתחלה היה קוראין אותו יהונגד, ולאחר שנתחבר לאמנון ליעצוע לא אותו מעשה, נמנו ממנו אות אחת, והיו קוראין אותו יונגד, מיכן אמרו אל יתחבר אדם לרשע אפילו לקרבו לתורה".

בשנאה גדולה נכשלתי – שלאחר ששמע לעצה ומחמתה נפל במעשה אמנון ותמר, נכשל בשנאה גדולה לתמר אחותו.

שמחמת העצה נכשל, וכדלעיל, שאילוילי העצה לא היה מגיע לזה, ובמיוחד למפרשים שיבארו שמחמת שיונגד יעץ לו כן, התיר לעצמו המעשה.

ולאחר מה שעשה כתב בפסוק (ש"ב י"ג ט"ו), "וישנאה אמנון שנאה גדולה מאד כי גדולה השנאה אשר שגא אמאה ארס אחבה...".

ובטעם הגהנה הגדולה שנכשל בה, אמרו ח"ל "וישנאה אמנון כ"א א'), "וישנאה אמנון שאם גדולה מאד, מאי טעמא, אמר ר' יצחק... קשרה לו נימא ושיעטא כרות שפכה", וע"ע במפרשי"ם שם שיבאר את דבריה האלה באבות (ט"ו ל"ו), "לפי אהבה שהיה תלויה בדבר, בטל דבר בטלה אהבה, וב' אהבת אמנון ותמר...". לפי שהיתה תלויה אהבה בדבר, דהיינו בזנות ובניאוף, בטל הדבר ממש, שנעשה כרות שפכה, בטלה האהבה, וחס"ל, גדולה השנאה אשר שגא, שהיה ליעולם על ידי שנעשה כרות שפכה, מאהבה אשר אהבה, שלא היתה רק לאותה עשה". וע"ע בבן יהויער שיבאר היאך יתכן שהתגליחה לעשותו דרך שפכה על ידי נימא קשרה לו.

ופשוטו של מקרא בטעם הגהנה הגדולה שנכשל בה, כתב הרד"ק שם, "זאת השנאה היתה שכיב אהבה חסד, כדי להגדיל החרפה בשלחו אותה מביתו, והיא שנעשה שונא אותו עד מות, עד שחשש להרגו...". והרלב"ג ביאר, "דימה שנתעצמה כפי יכלתה לחתור על דרגונו... לא אמרה לו דברי חרפות ולוה שגאה,

אמנם לא שיבארו בעלי התוספות בלא"ה ניאח, שכתבו דבאמת לא היתה כוונת עלי להענישו בעצמו, אלא להתפלל שיענש בדיני שמים, וינתן לחנה בן אחר, וע"ש בגמ' בזה.

24. וראיה מעצם טענותיהם על מעשיהם, וכמבואר בחז"ל (יבמות ל"ד ב') ובמפרשטי על ר'במב"ן פ"א ועוד.

25. כל"כ בדעת תוס' ובענין זה כתב בצליה לדרך כאן, ונראה כוונתם ל"ל מצד שגדלות הסמינים וכו' המהיל, מוכיח בדבשלים הם גם בשכלם, וזה כוונת התוס' סנהדרין ט"ס א' ה"ל, דבאמת היו זרות הראשונים גדולים לכל הדיינים גם קודם י"ג שנים.

26. וענינו זה איתא בעני דוד להחזיק"א לו, ויכיר שהוא העתק מדברי התוס' ה"ל' בתקון לשון קצת.

27. ותנא דמטיעו לה מדין בן סורר ומורה, כדא"י בסנהדרין (ס"ח ב'), "דס"ד שיהא נידון קטן ביד אביו של סופו, ובמקרה זה דבאמת מצד דיני שמים, שפיר יתכן דבר קטלא הוא גם בתורת קטן, כיון דברניו שמים לעולם נידון על"ש סופו.

אימנסי יש לרון בהי ממה דמציונו שבישמאל, שנידון [באשר הוא שם], ואמרו ברה"ה (ט"ו ב') דמכאן שאין אדם יודון אלא לפי ששמו שבאותה עשה, וע"י ברש"י שם ובפי יורא (כ"א ב').

וכבר עמוד בה מפרשים רבים, וע"י ברא"ם שם מה שתיריך, וכע"ז בזהר חדש בראשית (ל"ד א'), אלא דשם מייחי' שמו של מלכותא בה, וע"י גם במהרש"א ובשפ"א ל"ח שם, ופי' ב"ב' אריכות המפרשים רבים ואומל'.

28. ובהו מיושב לענין המבול. וע"י להלן לענין קרח דאיחא במדרש שנספו הקטינים מפני קושיה המתקולת, אלא שפיר שהורקנו לכל משום שהיו רבים, אי"י שהיו מופיעים אף לית להו איחא יסברא דבעונת נגרי בהמיעוט. וע"י להלן לענין השבטטים.

29. ולכל תרוציים ה"ל' יש להתבונן במ"ש בנה"ג א' ג', דעל עון זה חייב מיתה בידי שמים, דסתימת המ"מ שאמ"ע שאף בפחות מכן ל', ואי"כ משמע דמטעם עצם העון הוא לרוב חומרתו, דלא איתא עונש בפחות מכן כ', ואי"כ ל"ב מה הווקענו לתרוציים ה"ל, וע"י שלשב ואומל'.

30. אי"כ בצידה לרוב נגיב דר אונן, אלא שהוא ל"ב תישב למשום שהיתה אריכות הלידה וכו', וכבר כתבנו לעיל להיינו ח'ן. ולדבריו צ"ל שהיתה מצד מנת

ל"י שהוא השעיר קובי, וע"י הנהיגה ח' בדיני אדם, מ"מ דיני אדם בפחות מכן ג', וי"ב לנשים,

31. ואין דאף ענין זה בדיני אדם, מ"מ דיני אדם בפחות מכן ג', וי"ב לנשים, של זהו דיני שמים בפחות מכן כ' לענין עונשין וכיל', דס"ל להצייה לדרך שם, דרבי' יש למדור מהו, דלענין זרות הראשונים על"פ, כל שבדעתו אלא כנדול, אף בדיני אדם שייך עונש בפחות מכן עונשין, וענינו שכתבו התוס' בסנהדרין ט"ס א' ה"ל.

כא בקיעך מה שנסמך אסוגיא דסוטה י' א', של לפלפל בזה, וע"י בבעלי התוס' ע"ח,ת, וציוואה תושרך, שכתבו להדיא בדעת רש"י סוטה שם, דודאי כבר הגדילה היתה לכה"ה כבת י"ב, ע"ש החשבון.

32. ממש"כ רש"י כאן 'בול דרות', ולכ"ס בסנהדרין א' ד"ה בשכס.

33. והיינו דמבאר עצם מה שנתגרה בו הדור, בן מין דן נאסר בבית האסורים, וכמבואר שגמרי' ל"א א' שמפנין כן שהה ש' ג' שנים, והביא הו הח"ח בשמ"ה"ל פ"ב בספתינו לע"ש כל הענין, ותשל"ח לרבים מהכותבים שליט"א צענינו לה.

וע"י גם שדברי הרש"ר כאן, מבואר בארכה כמה עניינים שנתענה בדרך למצורים, ולא שראו עניינים שעבר.

34. אף היה קיב' כבר בסוד העיבור כמבואר בפר"א פ"א', דמשמע שם שקיבל כן מצדו קריה מכירתו על"ש.

כי כבר אמרו לו "זאתה תהיה לאחד הנבלים בישראל", או אולי אמרו לו בדלים יותר שקיים מאל"ה. וזאתה תהיה הסכיר, "וגם נולד לומר עוד, שהפילו המהנה זה דרכו שבקלמחתי לקחת מלך ואלים מותר ורטיה בהו ושנאה גדולה, וכמבאר המדיני, הרשעים מלאכי חרפות, ולכן אמנון לא עצר כח לראותה על החטוטה מה שעשה", ובמצד"ה הוסיק, "וישנאה. אולי דרפתו בדברים, ומה' היתה זאת לללות חרפתו בקהל רב".

והמלבי"ם יוצא, "וישנאה. אחר שהיה תאוה כלבית, מיד שנכבה רשף התאוה חלפה האהבה של אלה היתה אכזרית בעצמיות, ואז הביקור תועבת הנבלה הזאת, כש לשונת זאת הנושא שלעל ידו נסכב לו זאת, וד"ש 'גדולה השנאה מהאבה', שהאהבה בעצמה סכנה את השנאה, ששכזור תועבת האהבה הזאת, אשר היתה לורה בעיניו, נהפך לבו בקרבו לשנאה גדולה".

מיתת היתה על ידי אחי – שאמנון נהרג בציווי אבשלום אחיו.

שאבשלום היתה אחיו של אמנון, מאביו ולוה אמנו, שניניהם היה בן דוד, אמנון בנה ג' אחינעם ויגאלתי, ואבשלום בנה של מעכה בת תלמי מלך גשור, וכמפרש בפסוקים שב"ב ג' – ג'.

שלאחר שעברו שנתיים מאותו המעשה, הגיע עתה לגזוז את צאנו של אבשלום, וכמנהגם שביהו יום חי עושיים השתה על השתה על הטובה שעשה ה' עמם^[41], ואתה השעה היתה נראית כשרה בעיני אבשלום, לנקום מאמנון את נקמתו על מה שעשה לתמר אחותו. שם כ"ג – כ"ד.

וכל אותם שנתיים ימים לא דיבר אבשלום עם אמנון מטוב עד רע, וביאר האברנבאל, שאין הכוונה כפשוטו וכפי שיבאר הרלב"ג ועוד, שאם כן ודיא שאמנון היה חנור מאבשלום, אלא הכוונה שלא דיבר אבשלום עם אמנון מאומה מענין תמר אחותו, "עם היותו מדבר ועלן בשאר העניינים כלם", והראוי שנאמר הוא, שאיחשו היה נשמר באותו ענין, ולכן הוצרך אבשלום להחזיפו שנתיים ימים, באופן שיאמנון יבי' כבר בעולם משטתו ונשכח הדבר מלבו כדי שיכחש בו לך עמי".

לכך נפל אבשלום לדוד אביו בתחבולה, וביקשו "שילך הוא ועבדיו לשמוח ולאכול ולשתות עמו, כי ידע כי זה דבר בלתי ראווי שיחצה בו המלך, עם עשה זה כדי שיחצה דוד לשלוח אמנון עמו, ולא יתן את לבו אל דבר שאנו השנאה הראויה בין אבשלום ובין אמנון על דבר תמר אחותו". ע"פ הרלב"ג שם, ולאחר שאבשלום הפציר בדוד אביו, הסכים לשלוח את אמנון בנו ואת כל בני המלך, כמפרש בפסוקים שם ב"ה – כ"ו.

והוסיק הרלב"ג יבאר, שהטעם שביקש אבשלום מדוד שאם הוא עצמו לא יבוא, שלכל הפחות יבוא את אמנון שליח עמו, "והנה היה אמנון הבן הכבזר לדוד שראוי למלך, שהיה ראוי שילמך אחריו...".

וכאשר ראה אבשלום שאמנון בא עםם, כתוב בפסוק (שם כ"ח), "ויצו אבשלום את עירו לאמר ראו נא כטוב לב אמנון בין ואמרתיו אליכם הכו את אמנון והמיטם אתו אל תיראו מלואו כי אנכי צויתי אתכם חזקו והיו לבני חיל".

ואכן נעריו שמעו לדבריו, "ועישו נערי אבשלום כאשר צוה אבשלום...". ומיד כשראו כל בני המלך את הרצח שנעשה, "ויקומו כל בני המלך וירכזו איש על פרדו וינסו". שם כ"ט.

וכשמועו על את אשר אירע, כבה הוא ועבדיו בכי גדול מאוד, והתאבל על אמנון כל הימים^[42], עד לארש שלוש שנים שנחם עליו. ע"פ שם ל"א – ל"ט.

והרלב"ג שם (ל"ז) כתב, שהטעם מדוע דוד נתאבל עליו ביותר, מפני שהיה בנו בכורו שראוי למלך אחריו.

שלפוטו הגיע ע"י בן דודי – שאבשלום הגיע לסופו, על ידי יואב בן דודו של אמנון [ואבשלום].

שלאחר שאבשלום מרד בדוד אביו, ויצא עליו למלחמה ביע"ר אפרים, ועם ישראל נגפו עם מלחמתה לפני עבדי דוד, אבשלום ברח כשהוא רוב על בני הפחד, ועבדי דוד רצחו. וכאשר עבר אבשלום מחמת לשונכ' האלה הגדולה, נתפסו עשרות ראווי האלה והפחד המשך ועבר.

באותה עת אבשלוחיה היה תלוי בשעירותיו י"ל הנוח, לקח אבשלום את חרבו וחפץ לחתוך את ערשותיו כדי שישתחרר מהעץ ולברוח מורדפיו, באותה עשה ראה הינועם בקרב מחמתו.

וכאשר היה תלוי כן, הגידו ליואב את מצבו, והלך יואב ולקח שלשה שבטים (יבמות קדוט – ר"ק), ותקעם לבל אבשלום כשעודנו על יד שעבור את לבו ותקעו בו כל האהלה.

ולאחר מכן באו עשרות נערים נויא"י כלי יואב, ואלו אף חקעו בו 'לנוביה' עד שמת. ע"פ ש"ב ל"ו א' ט"ו, סוטה ט' ב' ג', ובמפרשי הגניא והט"ס שם.

ויאוב היה בן דודו של אבשלום, שהיה אבשלום היה בנו של דוד, כמפרש בש"ב ג' ב' – ג', ויואב היה בן ברויח כמפרש שם ב' ג', וצרויה היתה אחות דוד, כמפרש בדה"א ט"ו – ט"ז.

35. וכע"ז ל' בפנים יפות לבעל הפלאה, לענין מה שסבר רובו להצילו בנתינתו שבו, דהיה מצד שהוא פחות מכן ל', ונוכח לראות שאינו כן, ועי"כ הביאור מצד שרמחמו כנדול.

36. וכע"ז בח"ח בשמיה"ל שם, וע"ש שכתב עוד, דמזה סברו האחיים דמיון שהיו בעל מתקולת, אף וענישו הם סביבא מבתי שישערו לו.

37. ע"ש בבב"ל, דהיינו אף שלא התחיל הקריאה ללל, רק התחיל הכהן הברכה, אינו שחיזקר השם של הברכה, אלא צ"כ שפיר גלולים הס"ת וקריאים של ר"ח בספר ה"ב, ואין לחוש למנום של ס"ת זה, כיון שיחזרו לקרוב מ"ה, ומבואר באבמר רק 'כרבו', אלא חשיב שהתחיל, ובספר השני יתחיל הברכה ואי"צ לומר שוב ברכו.

וע"י בישות' תלקת עיבב קרב אי"ח ט' (ר"ט), שכנת דל"ו דואק כסאל בידי הכהן הברכה ב"ה, אבל אם יאמר ב"ב ביון הברכה ה"ל קודם שהתחיל לקרות כל עניני של יום

הזנוכה, ויבוקרו עוד אחד לעלות כבדי' לנמיור הקריאה של הנוכה, ממיאל עדיף יותר שהייה לו אחד לעלות זנוכה, לביעור ברש"י, דזהו הל"מ מ"ד מ"ל במילה (ב"ב ג') בפנולות ר"ח נפחו ר'ו דמי' ע"ש), ולא קריאים מ"ד בגרי' בחד ס"ת' ול' כבטי באידך (בשל ר"ח), דזה לא נשמע כלל בגמ' לשום מ"ד.

38. ואכן עיניו בשלות' תלקת עיבב ר"ל (ל' סוטה ט"ו ב' ג'), שמצד כרדכי השעיר אפרים (שער ח' ב' ע"ג), דבאמת כל דברי ס"ת, היינו דואק שהתחילו א' ספר אחר, דבהו שאי"כ להגביהו, כל לגוללו ל"ל ר"ח, שפיר יגלולו ר"ח ויקראו שם הג' קריאים הותריים.

אלא הו הוציאו ב' ספרים, דאי יסיים ל' ה' קריאים בשל הנוכה והרביעי בשל ר"ח, [ויתחיל מ'זבראשי חדשיים], והטעם משום דצריך להגביה הספר וילסקו להלחתי כל ספר אחר, וע"י יזה שמוש הנכנסין ויוציאן, ומשום נמנו של כהן, וע"ש שדדקדק כן במ דעת המ"א.

ומ"מ דבדרי' המ"א ובחז"ל ונאחזיקו שהביא, לא מבואר חילוק זה, וגם בס"ז שותם זהו, הסתמו כפרושי דקב"ב בדברי המחבר ורמ"א, דדבריהם להדיא בהוציאו ב' ספרים, וע"י.

39. ועיין בקרבן העדה שקב"ב, "וכל אותו שתי שנים. עסק אמנון בתורה, לא ידעתי מ"ל, ואפשר שקבלה היתה בידו".

40. והורבו אחרוניים לבאר, אלא כיון דלרוב הפסוק לרעה, שיהי חסם להעשה.

המרהש"א ב"ח א"ה כתב, "מלת חסם נאמרו שלק מותהיס בידעתו דברי שאין שאר כל העם וירדו'ן לשלש דעות, אף על הורב נאמר במתיכ"ה לטובה שבא חסמה, מה שאין כן אה"ה אל מצונו יבונדב' הזה שוב חסמה להביא, כ"ל להרע יוד".

וע"י בעיין יעקב על העין יעקב שיבאר, "כיון שעצתו היתה בענין הנותן, והחוטא' בזנות אינו חוטא' עד שנכנס בו דין שטות, כדאינא ביטוטה דין ג', אם כן איך קראו אותו איש חסם, לח"ה איש חסם לרשעה".

וע"ע קהלן מן שהבאנו בשם ש"ב, ויהייעו לבאר את תכמה להרע.

41. ע"ע ברמב"ן בראשית ל"ח א' ג', "ויחיעו מתקבציים לו של עשמתה בעת הגיחה, כמנשה התח"ה".

וע"ע בספר ד"ו צאנז' לרמ"ב רוגנ' שליט"א, עמוד קט"ז הערה צ"א, שהתפסק האם המשה היה מצד שמחת עצם הגיזה, או מצד שמחת המצווה.

ובמסע לוינו, כעם שהשתטחה היתה על מצות אדאשית הגז' יסזכו לקיים. ותשל"ח לבנה"ח שמוען שפירא י"ג ששלח לנו ל"מ ה'.

42. וביאר ברלב"ג שם, "ואולי אמר כל הימים להיגר, שלא היה יום שבה השנה ואפילו המועדים, שלע"ה היה הוא דוד על זה".

וע"ש עוד מה שהארקין לבאר החילוק בין אבלותו של דוד על 'הילד' בנו מבת

שבת, שכתב שנתן רחץ קו אכל ושתה, לבין אמנון שנתאבל עליו מיים

רביים.

